

TEMEL HAKLAR VE IRKÇILIKLA MÜCADELE KONUSUNDA AB POLİTİKASININ GELİŞİMİ*

Arzu KIHTIR**

Development of EU Policy on Fundamental Rights and Combating Racism

The European Union and its 15 member states are committed to taking all necessary action to stamp out racism at whatever level it appears. As it is known; liberty, democracy, respect for human rights, fundamental freedoms and rule of law are basic principles of the European Union and Racism and Xenophobia are incompatible with these principles. This article analyses the development of European Union policy on fundamental rights and combating racism.

Key Words: EU and Racism, Racism, Human Rights.

.....

Avrupa Birliği, hürriyet, demokrasi, insan haklarına saygı ye ülkeler tarafından kabul edilen ortak yasalar ve ilkeler üzerine kurulmuştur. Yasalar önünde eşit muamele görme hakkı ve kişilerin

* *European Union Action to Combat Racism*, , Luxembourg, European Commission, 2001, p. 9-11, "Development of EU Policy on Fundamental Rights and Combatting Racism" konulu makalenin İngilizceden çevirisi.

** Araş.Gör., İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü.

ayrımcılığa karşı korunması demokratik toplumların uygun şekilde işlemesi için zorunludur.

Avrupa Birliği, üye ülkeler tarafından 50 yılı aşkın süredir yapılan müzakereler ve anlaşmalar sonucu kurulan ülkeler-üstü bir organizasyondur. Avrupa Birliği yalnızca anlaşmaların kendisine verdiği güce dayanarak hareket edebilir. Avrupa Birliği başlangıçta sadece ekonomik hedefler için tasarlandığından, temel haklar ve ırkçılıkla ilgili konularda harekete geçmeye yetkili değildi. Bununla beraber, Avrupa Birliği bugün temel haklar ve özgürlüklerin korunması ve ırkçılığa karşı mücadele konusunda şimdiki konumuna gelmiş ve bu ilkeler kuruluşun temellerine ve süregiden faaliyetlerine kesin bir şekilde yerleştirilmiştir.

1977* den beri Avrupalı kuruluşlar, insan hakları ve temel özgürlükleri savunma ve her türden ırkçılığı, yabancı düşmanlığını ve bağnazlığı kınama konusundaki kararlılıklarını defalarca bildirmişlerdir. Avrupa Parlamentosu, Avrupa Komisyonu ve sivil toplum örgütleri yıllar boyu Avrupa karşı-ayrımcılık yasasının çıkmasını talep etmişlerdir. 23 Temmuz 1996 da, 1997 nin İrkçılığa karşı Avrupa Yılı* ilan edilmesini teklif eden bir yönergenin Üye Ülkeler Konsey ve Temsilcileri tarafından kabul edilmesiyle Avrupa Birliği düzeyinde ilk büyük ve önemli adımlar atılmıştır. 1997 yılı boyunca yapılan bir çok etkinlik ırkçılık karşıtı mücadelede farkındalığın artmasına ve Avrupa Birliğindeki yasama faaliyetlerinin

* *Temel Hakların korunmasına ilişkin Parlamentosu, Konsey ve Komisyon ortak deklarasyonu insan hakları ve temel hürriyetlerin korunması için Avrupa Konvansiyonu.5.4.1977 (O J C 103, 27.4.1977, s.1)*

* *O J C 237, 15.8.1996, sayfa 1*

hızlanmasına neden olmuştur. Bunun üzerine Konsey 1997 de Viyana'da Avrupa İrkçılık ve Yabancı Düşmanlığı Gözlem ve Takip Merkezi kurulmasını talep eden yönetmeliği onaylamıştır.

Bu Merkezin ana hedefi Topluluk ve Üye Ülkelere Avrupa düzeyindeki ırkçılık ve yabancı düşmanlığı hakkında tarafsız, güvenilir ve kıyaslanabilir bilgi sağlamaktır.

Bundan başka, Mayıs 1999 da yürürlüğe giren Amsterdam sözleşmesi, Avrupa Birliği anlaşmasının insan hakları ve temel özgürlüklerle ilgili maddelerini güçlendirmiştir (Avrupa Birliği Anlaşması, 6. ve 7. Maddeler) ve yeni 13. Maddeyi Avrupa Birliği anlaşmasına ilave etmiştir. 6. Madde Avrupa Birliği'nin insan hakları ve temel özgürlükleri koruma konusundaki taahhütlerini hatırlatır. 7. Madde ise, Üye Ülkelerden birinin temel hak ve özgürlükleri ciddi ve sürekli olarak ihlal etmesi durumunda, söz konusu ülkeye bazı yaptırımlar uygulanması olanağını verir. Bu olanak, Şubat 2001 de, Nice sözleşme tasarısının imzalanmasıyla daha da pekiştirilmiştir. 13. Madde ile Topluluk ırkçılıkla mücadele konusunda ilk defa yasama yetkisi elde etmiştir.

1995 te yapılan BM Dünya Kadınlar Konferansının devamı olarak, Pekin'de yapılan konferansta, cinsiyet ayrımcılığı ile ırkçılığın birbirini etkilediği ve cinsiyet ayrımcılığı da dahil her tür ayrımcılığın, özellikle de ırkçılığın, ırk ayrımcılığının, yabancı düşmanlığının ve buna bağlı hoşgörüsüzlüklerin kadınların insan haklarının ve temel özgürlüklerinin keyfini çıkarmalarına karşı tehdit oluşturmaya devam ettiği fikri kabul edilmiştir. Konsey bu mütalaayı Avrupa düzeyindeki ırkçılıkla mücadele konusundaki çalışmalarınıyla birleştirmiştir.

Kurul, 13. Maddeyi tamamlayan ve tüm Avrupa Birliği ülkelerinde ırkçılığı yasaklayan yasal düzenlemeleri içeren tedbirler paketini Kasım 1999 da Komisyona sunmuştur. Yasal düzenlemeler 1.derece öncelikli olarak kabul edilmiş ve Konsey tarafından Haziran 2000 de hızla onaylanmıştır.

13. Maddenin tamamlanmasına paralel olarak Avrupa Birliği ırkçılık karşıtlığını genel ve öncelikli politikası olarak benimsemiştir. Şimdiye kadar bu politikanın diğer devletlerle olan dış ilişkilerinde ve dahili olarak polis ve cezai olaylarda ortak adli çalışmalarda özellikle etkili olduğu kanıtlanmıştır.

Avrupa Birliği temel haklar ve ayrımcılık-karşıtlığı konusundaki önemli bir ilerlemeyi de, 7 Aralık 2000 de Nice'te toplanan Avrupa Konseyinin ilan ettiği Temel Haklar Bildirgesi ile sağlamıştır. Bildirgenin amacı, toplumsal değişim ve gelişmelerin ışığı altında temel hakların daha geçerli hale gelmesini sağlamaktır. Bildirge özellikle Anayasal geleneklerden, tüm üye ülkelerde ortak olan milletlerarası yükümlülüklerden, Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Konseyinden, Avrupa Sosyal Bildirgesinden, Çalışanların Temel Sosyal Hakları Toplu Bildirgesinden veya doğrudan Avrupa Birliği Sözleşmesinin kendisinden, özelliklede 6. Maddeden yola çıkarak, bunlardan doğan hakları bildirmektedir.

Evrensellik ilkesine bağlı olarak, Bildirgede ilan edilen haklar (Birliğin vatandaşlığı ile doğrudan ilgili olanlar hariç) tüm insanlara, milliyetlerine ve ikamet yerlerine bakılmaksızın tanınmıştır.

İlgili özel maddeler arasında, 1. Madde insan onuruna saygıyı ve korunmasını garanti eder. Bildirgenin 21. Maddesi ise, cinsiyet, renk, milliyet, dil, din,ve inanç konularında ve her tür zeminde

ayrımcılığı yasaklar.

Bunların tümünde Konsey sivil toplumun yapabileceği katkılara büyük önem vermiştir. Yapılması gerekenlerin çoğu, ancak sivil toplum örgütlerinin katkısı ve kamu yetkilileriyle sivil toplumun ortak çalışmaları sonucunda yapılabilir. Sivil toplum örgütlerinin en fakir ve en dezavantajlı gruplara ulaşabildikleri ve diğer yolları kullanmaktan mahrum edilenlerin sesini duyurabildikleri için katılımcı demokrasiyi teşvik etmekte çok önemli bir unsur oldukları kabul edilmektedir. Bu örgütlerin özgün tecrübeleri yerel, yöresel, milli ve milletlerarası düzeyde kurdukları bağlantılar ile politik görüşlerin gelişmesine buldukları katkılarla yönetime ve toplumsal hareketlerin değerlendirilmesi ve kabul edilmesinde büyük yararı olduğu ortaya çıkmış bulunmaktadır.

